

VIII.

Graaf REINALD I.

Bij den dood van graaf OTTO, was zijn zoon REINALD pas zeventien jaren oud. Dit belette evenwel niet, dat hij zijnen vader dadelijk, met toestemming des keizers, in zijne waardigheden opvolgde. Hij was een man van moed en kracht, en reeds op zijn een en twintigste jaar ridder; zijne tijdgenooten gaven hem den naam van *den Strijdbare*. En wèl had een vorst deze eigenschappen noodig in die dagen, want er waren toen, vooral in Duitschland aan den Rijn, een tal van roofof sloten, of liever roofof nesten, waaruit de arme reizigers en kooplieden werden overvallen, geplunderd en gedood. Alle maatregelen daartegen waren vruchteloos. Het kwaad werd steeds erger, en sloeg zelfs tot Gelderland over. Daar was zekere HERMAN van Loon, die als een zeer wreed ridder bekend stond. Uit zijn slot Bredevoort bedreef hij allerlei baldadigheid. Eindelijk maakte hij het te erg, daar hij een oud, vroom ridder, ENGELBERT van der Mark, uit enkelen moedwil, verraderlijk overviel, en ter dood toe mishandelde. Toen gaf REINALD aan ENGELBERT's zoon, EVERHARD, verlof om den moordeenaar te straffen; het slot werd berend, belegerd en verwoest, maar de booswicht was gevlucht. EVERHARD vond slechts zijns vaders lijk. REINALD maakte nu een verbond met andere naburige heeren, den bisschop van Keulen,

den hertog van Brabant en den graaf van Kleef, om hunne landen gezamenlijk tegen die eerlooze roovers en stroopers te beschermen. Jammer, dat de vriend zijns vaders, heer *JAN van Arkel*, toen reeds overleden was, anders zou deze zeker ook tot dat verbond zijn toegetreden. Deze was, toen hij nog in zijne goede dagen was, de schrik van die dolende ridders, en velen van hen waren onder de kracht zijner slagen bezweken. Hij was in grootte eenen reus gelijk, en men vertelt dat hij zóo sterk was, dat hij, te paard zittende, de armen om eene balk sloeg, en zijn paard met de knieën van den grond ophief. Aan die lichaamskracht paarde hij een vroom en godvruchtig gemoed, en waar zwakken en weerloozen te verdedigen waren, was hij aanstonds gereed. Deze *JAN van Arkel* had eenen neef, *FOLPERT* geheeten, een boos man, die ijverzuchtig op hem was, omdat hij zoo algemeen gezien en geëerd was, zoo veel goederen bezat, en daarenboven nog eene jonge, lieve vrouw met twee wakkere zonen had. *FOLPERT* deed hem zoo veel kwaad als hij maar kon, en schoon heer *JAN* hem nimmer in iets benadeeld had, besloot *FOLPERT* toch hem, het mocht kosten wat het wilde, om het leven te brengen. *JAN van Arkel* ging geregeld ter kerk; ook nu was hij van plan, om op kersavond derwaarts te gaan, en van die gelegenheid maakte *FOLPERT* gebruik, om zijn helsch voornemen ten uitvoer te brengen. Voor veel geld kocht hij den koster om, dat deze onder de godsdienstoefening alle kerkdeuren sluiten zoude. Op een gegeven teeken zou hij dan met zijn gevolg komen aanrukken, en het gansche gebouw in brand steken. Maar de hemelsche rechtvaardigheid wilde het anders. Heer *JAN van Arkel* werd, onder het bedienen der mis, door eene hevige pijn in de ingewanden bevangen, en verliet de kerk,



nog voordat de koster het teeken gegeven had. Pas had hij zich verwijderd, of de snoode FOLPERT rukte aan, stak de kerk aan vier hoeken in brand, vermoordde al de ongelukkigen, die er zich in bevonden, en toog toen ijlings op de vlucht. Maar hoe ontstelde hij, toen hij later vernam, dat heer JAN nog leefde, dat de koster alles bekend had, en eene verschrikkelijke straf voor zijn verraad had ondergaan. Zoo lang zijn neef leefde, waagde hij het niet, in zijn land terug te keeren, en toen hij na diens dood weder nieuwe gruwelstukken bedreef, kwam hij zelf op eene ellendige wijs om het leven. Wèl kon men in die bijgeloovige dagen zeggen, dat hij een verbond met den duivel had aangegaan, en dat deze hem, toen de maat zijner schelmstukken vol was, van de aarde had weggehaald. Doch keeren wij tot graaf REINALD terug.

Deze huwde omstreeks dien tijd (1276) met ERMGARD, de eenige dochter van HENDRIK, hertog van Limburg. De bruid was leelijk, zwak en ziekelijk, maar haar bruidschat lachte onzen graaf bijzonder toe. Zij was de wettige erfgename van het hertogdom Limburg, en toen haar vader, HENDRIK, in 1280 stierf, werd zij niet alleen hertogin van Limburg, maar nam ook graaf REINALD, met toestemming van keizer RUDOLF, onmiddellijk bezit van het land, en deed zich als hertog huldigen. Duur kwam hem echter deze handelwijze te staan, en dat huwelijk, alleen aangegaan uit zucht om zijn gebied te vergrooten, was de bron van groote rampen voor hem en zijn land.

Hertog HENDRIK namelijk had ook nog eenen broeder nagelaten, ADOLF, graaf van den Berg. Deze, als naaste mannelijke afstammeling, en als hoofd van het Limburgsche geslacht, maakte insgelijks aanspraak op het hertogdom.

Maar daar hij een zwak man was, en geld noch bondgenooten bezat — twee zaken, welke men in dien goeden ouden tijd bovenal noodig had, om zijne eischen kracht bij te zetten — zoo verkocht hij al zijne aanspraken voor eene groote som gelds aan JAN, hertog van Brabant. Deze JAN van Brabant verdient wel, dat wij een oogenblik langer bij hem stilstaan, want hij was een sieraad van zijnen tijd, en daarbij de ziel en de held van den daarop volgenden oorlog. »Hij was,» zegt een zijner tijdgenooten, »een schrandere, dapper, edelmoedige en weldadige vorst, die welvaart bracht over al zijne onderdanen. Hij vernielde de roofnesten, die den koophandel onveilig maakten; hij was een volmaakte ridder, en op alle steekspelen tegenwoordig; hij was een kampvechter van grooten moed en reuzenkracht, een beschermer van de beleedigde onschuld; licht toornig, maar nooit brak hij zijn woord; ja, in zijnen toorn geleeke hij den woedenden leeuw, die het woudgedierte alom voor zich heen doet vlieden, nog voordat het hem ziet.» Nog voegen die lofredenaars er bij, dat er in zijnen tijd geen hoffelijker ridder was, geen die zoeter praten kon met schoone dames; zijn hof was het middelpunt der toenmalige »tornoye ende tafelronde,» en geen meesterzanger was heinde en ver te vinden, die de vreedzame luit bevalliger hanteerde, dan JAN *de Zeeghafte*.

De Geldersche schrijvers zijn niet zoo gul met hunnen lof. Aan zijne groote bekwaamheden laten zij recht weêrvaren, maar zijne groote eerlijkheid meenen zij te mogen betwijfelen. Zij houden stoutweg vol, dat hertog JAN eerst zijnen neef ADOLF onder de hand heeft doen polsen, aangaande het verkoopen van diens aanspraken op Limburg, en toen zij het over den koop eens waren, zou



ADOLF achterwege zijn gebleven met de voldoening der kooppenningen. Maar hoe het zij, de overeenkomst was gemaakt, en de koop gesloten; wij willen er ons zelfs niet eens mede inlaten, of ADOLF bevoegd was, om zijn stamgoed aan den hertog van Brabant over te doen; dit was zeker, graaf REINALD had thans niet meer met ADOLF, maar alleen met hertog JAN, te doen. De oorlog, die nu uitbarstte over de heerschappij in Limburg, was een der merkwaardigste van dien tijd. Schoon hertog JAN zich zeer goed op de kunst van oorlogvoeren verstond, graaf REINALD was sterk door machtige bondgenooten. Al de naburige vorsten mengden zich in het geschil; sommigen uit naijver op zijne grootheid, anderen door den leenband of andere belangen aangetrokken; en, zoo ras zij zagen, dat er aan geen bijleggen te denken viel, schaalden zij zich ieder aan die zijde, welke in hunne oogen de goede was. De meeste edelen en burgers van Limburg waren REINALD toegedaan, en daarbij was hij nauw verbonden met SIEGFRIED, den strijdlustigen aartsbisschop van Keulen, en met de graven van Luxemburg, Kleef, Gulik, Nieuwenaer, Nassau, Salm, alle namen, overbekend in de geschiedenis van Gelderland. Behalve de graaf van den Berg en eene menigte mindere edelen, versterkten de graven van Bourgondië, van Hessen en van Loon des hertogs legermacht, en daarbij had hij nog eenen kloeken bondgenoot in FLORIS V, graaf van Holland.

Wij zullen ons bepalen tot eenige merkwaardige voorvallen uit dien oorlog.

Reeds had de krijg een jaar lang geduurd, en nog was er niets bijzonders gebeurd, dan dat er over en weder eenige sloten en dorpen waren genomen en verwoest, en

eenige edelen gevallen. Toen besloot de hertog van Brabant, den oorlog naar REINALD's gebied over te brengen, en, geholpen door den graaf van Holland, deed hij van twee kanten eenen inval in Gelderland. REINALD was nu wel genoodzaakt uit Limburg, waar hij zich zoo zeker waande, terug te trekken, ten einde zijn eigen land te verdedigen. Hij liet WALRAM van Luxemburg als zijn stadhouder in Limburg achter, en trok den hertog te gemoet. Bij Tiel, dat toen aan Brabant behoorde, viel een bloedig gevecht voor. De Brabanders bleven overwinnaars, en ettelijke Geldersche edelen moesten hunne stoutheid boeten met verlies van leven of vrijheid. De hertog van Brabant trok daarop den Bommelerwaard met een groot leger binnen, nam Bommel in, en liet aan graaf REINALD de keus, aan welke zijde van de Waal hij zich in eenen open veldslag met hem meten wilde. De schrik voor den Leeuw van Brabant was toen groot; ook REINALD vond het ongeraden zulk een aanbod aan te nemen; de veldtocht liep vruchteloos af, en de krijg bleef onbeslist.

In het volgende jaar scheen de kans gunstiger voor REINALD. Hij bemachtigde Tiel, en stak het in brand, zeker geene edelmoedige wraak voor het verlies van Bommel.

De bisschop van Keulen had het ditmaal gemunt op de bezittingen van den graaf van den Berg, en stroopte en brandde en blaakte er met woede. De toestand van graaf ADOLF was alles behalve aangenaam. Toen nu de hertog van Brabant tot zijne hulp kwam opdagen, en zijn leger bij Lingen neêrsloeg, wist de kerkvoogd, door eene kunstige beweging, die een groot veldheer eer zoude aandoen, den bekwamen hertog zoo te omsingelen, dat deze met al zijn volk van hongers zou omgekomen zijn,



had niet eene toevallige omstandigheid hem gered. De heer VAN VALKENBURG namelijk, REINALD's trouwste bondgenoot, sloeg het beleg voor Dalem, maar eenige burgers van dat stadje wisten ongemerkt te ontsnappen, en staken daarop eenige verspreide woningen in het Valkenburgsche in brand. Toen men nu den rook hemelhoog zag opstijgen, meende vriend en vijand, dat de Brabanders met eene ontzettende macht in aantocht waren, om hunnen hertog te verlossen. Alles geraakte in verwarring, en de hertog kwam ongehinderd uit de klem.

Zóo had de krijg vijf jaren geduurd, en het einde was niet te voorzien. Toen trad graaf GUY, die inmiddels REINALD's schoonvader was geworden, als bemiddelaar op. De partijen verzamelden zich te Maastricht en ' te Valkenburg, maar de verzoening bleek onmogelijk. REINALD deed wel afstand van al zijne aanspraken op Limburg, maar ten behoeve van Brabant's ergsten vijand, den graaf van Luxemburg. Hij en al de zijnen verbonden zich toen met eenen plechtigen eed, om dezen te helpen tegen zijn vijanden. Hertog JAN was woedend. Men zegt, dat hij in zijne gramschap over zulk eene misleiding eenen stok doorbeet. Aanstonds trekt hij op Valkenburg aan. Door eenen stouten aanslag hoopt hij de daar verzamelde vorsten allen gevangen te nemen, en zóo in eens een einde te maken aan den twist. Maar de Voorzienigheid wilde het anders. Nog veel bloed moest er gestort worden, eer het zoo ver was. Hij kwam te laat voor Valkenburg; de verbondenen waren reeds naar verschillende kanten uiteengegaan. Daarop trekt hij naar Woeringen, toen een versterkt slot, door bisschop SIEGFRIED gesticht, om zijne weérbarstige onderdanen in toom te

houden. Zijne verschijning was welkom aan de Keulenaars, die het bisschoppelijk juk lang moede waren; welkom ook aan den bisschop, die zijnen machtigen vijand nu als eene wissen prooi beschouwde. Aanstonds werden alle bondgenooten opgeroepen: *De walvisch, zoo sprak hij, is op het strand geworpen; zwemmen is hem onmogelijk en vliegen kan hij niet.* Van alle zijden rukten de bondgenooten aan, en de beide legers schaarden zich in slagorde op de vlakte bij Woeringen, tusschen Keulen en Nuys. Een van de geweldigste veldslagen der middeleeuwen stond nu geleverd te worden, en daar het u tevens niet onaangenaam zijn kan, iets van de wijze van oorlogvoeren in 't open veld uit dien tijd te weten, zal ik u den slag met zijne gevolgen eenigszins uitvoeriger voor oogen stellen.

De aartsbisschop leidde de voorhoede, daarop volgde de graaf van Luxemburg, en graaf REINALD voerde het bevel over de derde afdeeling. De strijders van hertog JAN waren veel minder in getal, maar hunne krijgstucht was veel beter. Ieder vocht onder zijne eigene banier, en de burgers onder de stads vanen. De hertog zelf bevond zich op eene hoogte, ten einde iedere beweging nauwkeurig gade te slaan. Toen begon de aanval, en de schok was zoo hevig, dat de Brabanders weken. Zoo haast wordt dit niet door hertog JAN bemerkt, of hij begeeft zich te midden van den strijd, en roept uit: *Broeders, hier moeten wij zegepralen of sterven! Den weg naar 't vaderland vinden wij alleen door de scharen onzer vijanden weder.* Tweemaal wordt zijn paard onder hem gedood, maar hij herstelt zich, en zekerder zijn zijne slagen. HENDRIK van Luxemburg, 's hertogs doodvijand, kon niet verdragen, dat zoo velen vielen door de hand van éenen. Eindelijk ontmoeten



zij elkander. De zwaarden kletteren, maar de schilden beschutten hen. 's Hertogs paard valt, maar in een oogenblik wappert zijn vederbos op een ander. Met eenen geweldigen slag velt hij den Luxemburgschen banierdrager neder. Graaf HENDRIK slingert vol woede, zijne beide armen om 's hertogs hals. Reeds wankelt deze; daar wordt de Luxemburger door WALTER *van Bisdom* doorstoken, en de lijken van een groot aantal zijner edelste ridders bedekken hem weldra. Woedend wordt nu de slag; knods- en zwaardslagen vallen dicht en onverwacht. De bisschop wendt al zijne macht naar de plaats des gevaars, maar verzwakt daardoor de slagorde. Hij had eenen zwaren wagen in zijn gevolg, waarop een groote toren was gebouwd, met bezetting voorzien, en daarboven golfde zijne banier; maar dat logge gevaarte hinderde hem in zijne bewegingen; hij wordt omsingeld, en eindelijk klieft eene bijl den nek zijns paards, zoodat hij valt. Onwrikbaar houdt hij stand; op hoopen van lijken en stervenden verdedigt hij zich als een razende; maar de graaf van den Berg neemt hem gevangen, en voert hem onder sterke bewaring uit het gedrang en over den Rijn. Nu schiet graaf REINALD toe. Hij verlaat zijne stelling, om, zoo mogelijk, den kans te doen wenden. De middagzon stond reeds hoog aan den hemel, en de strijders waren doodelijk afgemat. De graaf verrichtte nog wonderen van dapperheid. Menig Brabantsch ridder bezweek onder de felle slagen van *den Strijdbare*; maar toen eindelijk allen om hem heen waren gevallen, toen hij zelf zwaar in de borst en aan het hoofd was gewond, en ARNOLD *van Grevenrode*, die zijne banier droeg, ook neêrgeveld lag, was het te laat, om ongedeerd uit den strijd te kunnen keeren.

ARNOLD, graaf van Loon, ziet het gevaar, waarin hij verkeert, en geeft hem een teeken van verstandhouding. REINALD ontdoet zich van zijnen wapenrok en zijne sieraden, en geeft zich eervol gevangen. De graaf van Loon geeft hem over aan den kastelein van Montenacken, om hem uit het gevecht te verwijderen, maar ongelukkig wordt hij herkend, en vier Brabantsche knapen maken zich gewelddadig van hem meester, en voeren hem gebonden met zich voort.

Nøg hield één Geldersch ridder stand; de heer VAN VALKENBURG. Hij wist van wankelen, noch wijken. Bij was als een leeuw, die voor zijne welpen strijdt. Hij zwaaide eene vervaarlijk groote strijdbijl, en iedere slag is een doodslag. De zegepralende hertog dringt al dichter op hem aan; de zijnen wijken, zijne banier valt — maar hij ontplooit eene andere, en zijn volk schept weêr nieuwen moed. De proost van Aken stelt zich tegen hem over, maar wordt met één slag gedood. Daar gonst eindelijk 's hertogs strijd-aks door de lucht, en klieft hem den helm, een ander ridder houdt hem den neus af, en VALKENBURG, schoon niet overwonnen, begeeft zich buiten het gevecht. Meest alle Geldersche ridders, die zich onder zijne nieuw ontplooidde banier hadden geschaard, vielen toen onder de slagen der vijanden, of werden door hertog JAN gevangen genomen.

Verschillend was het lot, dat de gevangenen ten deel viel. ADOLF van Nassau, REINALD's vriend en bondgenoot, later Duitsch keizer, werd voor den hertog gebracht. Hij had vijf brabantsche ridders met eigen hand nedergeweld, en glorierijk gestreden tegen eene groote overmacht. De hertog vroeg hem: *Wie zijt gij?* — *Ik ben*, zeide hij,



*de graaf van Nassau; maar wie zijt gij? — En ik ben, sprak de ander, de hertog van Brabant, wien gij heden vijf dappere ridders hebt ontnomen. — Dat spijt mij, antwoordde de graaf, ik had mijn zwaard voor u geslepen, en heb u den ganschen slag door opgezocht, om mij met u te meten.* De hertog schonk hem op die moedige taal de vrijheid zonder losgeld.

Bisschop SIEGFRIED was, zoo als gij weet, door graaf ADOLF gevangen gemaakt. De graaf behield hem een vol jaar bij zich, en behandelde hem gedurende dien tijd niet, zoo als het eenen graaf tegenover eenen bisschop betaamt. Hij veroordeelde hem zelfs, om dag en nacht de ijzeren wapenrusting, ja zelfs den zwaren helm met gesloten vizier te dragen, waarin hij bij Woeringen had gestreden. De bisschop vlamde op wraak. Pas was hij losgekocht voor eene groote som gelds, of hij deed graaf ADOLF onverhoeds oplichten, en sloot hem, naakt en over zijn gansche lichaam met honig besmeerd, in eene groote ijzeren kooi, hem dus weêrloos aan vliegen en bijen prijsgevende. Vergeefs was het, dat de benauwde graaf driedubbel losgeld bood; de bisschop bleef onverbiddelijk, en hield hem tot aan zijnen dood in de kooi. Zoo verhaalt men; maar zulk eene wraak, die meer Turksch dan Christelijk schijnt, is in eenen bisschop nauwelijks denkbaar.

En onze graaf REINALD? Hij werd naar Leuven gevoerd, en daar vrij goed verpleegd, en deftig behandeld. Zijne vrienden poogden hem los te koopen, maar hertog JAN eischte veel voor zulk eenen kostbaren buit. Toen greep men naar de wapenen, maar ook dit baatte niet. Eindelijk sprong de slimme graaf GUY voor zijnen schoonzoon in de bres,

en door zijne bemiddeling, en op voorspraak van den koning van Frankrijk, werd hij ontslagen.

De slag van Woeringen had het pleit tusschen de mededingers beslist; hier gold het recht van den sterkste. Twaalf honderd edelen, waaronder vier honderd ridders, waren in den strijd gebleven. De zege der Brabanders was volkomen, en de rouw en treurigheid in Gelderland algemeen. De moedige VALKENBURG hield nog wel eenen tijdlang den oorlog tegen Brabant vol, maar ook hij moest het eindelijk opgeven.

Dezelfde bemiddelaars, die graaf REINALD's loslating hadden bevorderd, brachten ook den vrede tot stand. Limburg kwam aan Brabant, en REINALD moest daarenboven vier sloten, Usenburg, Wassenberg, Hervè en Sprimont, en de stad Tiel, welke hij kort te voren veroverd had, aan hertog JAN afstaan. Bommel en de Bommelerwaard werden nu door de Brabanders ontruimd. Woeringen werd tot eenen puinhoop gemaakt, en de Keulenaars vierden op elken 5 Juni een schitterend feest, tot gedachtenis aan de zege, in 1288 bevochten.

In zijn land teruggekeerd, vond graaf REINALD alle streken van zijn gebied uitgeput en verwoest, de meeste zijner edelen dood of in gevangenschap, maar zijne Geldersche onderdanen altijd even kloek en trouw, en gereed om hem bij te staan. Zijne schatkist was ledig tot op den bodem, zijne onderdanen hadden ook niets; — hoe zou hij aan geld komen, om de noodzakelijkste uitgaven te bestrijden, zijne verwoeste sloten en steden weder op te bouwen, zijne gevangene leenmannen weder vrij te koopen, en zijne vrienden, die hem losgekocht hadden, dat geld



terug te betalen? In dezen hoogen nood deed hij ongeveer hetzelfde, wat eenige jaren vroeger, koning WILLEM met zijnen vader OTTO II, ten aanzien van Nijmegen had gedaan. Zijn nieuwe schoonvader namelijk, graaf GUY van Vlaanderen, die een zeer rijk man was, had REINALD reeds dikwijls met geld geholpen, en was ook borg voor hem gebleven bij den hertog van Brabant. Ook nu weder leende hij hem eene zeer groote som gelds voor vijf jaren, om daarmede al zijne schulden af te doen. Tot onderpand of zekerheid, dat hij hem al dat geld op zijnen tijd terug zou geven, stond REINALD zijnen schoonvader toe, gedurende die vijf jaren alle inkomsten van Gelderland en Zutfen voor zich te behouden, ja zelfs liet hij hem gedurende dien tijd het bestuur over zijne landen over, en gaf bevel aan zijne rentmeesters en ontvangers, om het geld, dat anders in zijne schatkist vloeide, aan den graaf van Vlaanderen uit te betalen. De graaf van Vlaanderen was hier dus heer en meester geworden; hij stelde den heer van Valkenburg, REINALD's vriend en wapenbroeder in den Brabantschen oorlog, tot zijnen stadhouder aan, en maakte overigens volstrekt geen misbruik van zijn gezag. De zaken gingen hier dus haren ouden gang. Binnen den bepaalden tijd deed graaf REINALD de schuld af, en nam hij weder bezit van al zijne landen. Wij hebben grond, om te veronderstellen, dat niet alleen zijne vele vrienden, maar vooral ook de nieuw gestichte steden te zamen hebben bijgedragen, om 's graven schulden te betalen.

Nu deze zwaarigheden uit den weg geruimd waren, begon graaf REINALD ook de voordeelen van binnenlandsche rust en vrede te genieten. Even als zijn vader, nam ook hij verstandige maatregelen ter bevordering van landbouw, han-

del en nijverheid, want hij zag wel in, dat hij hiermede beter dan door krijgvoeren, den voorspoed en den rijkdom der zijnen kon doen toenemen. Onophoudelijk reisde hij zijn gebied rond, om zelf de geschillen tusschen zijne onderdanen te beslissen, ja, ook buitenlandsche vorsten kozen hem tot scheidsman bij hunne twisten. Dit een en ander maakte, dat er onder de vorsten van dien tijd een groote roep uitging van REINALD's wijsheid en rechtvaardigheid. Na den dood van keizer RUDOLF van Duitschland, sloegen de keurvorsten zelfs het oog op hem, als zijnde hij "dapper en vroom", en zeer geschikt voor de keizerlijke waardigheid. Maar toen REINALD bemerkte, dat men meer zag naar uiterlijke vertooning en aanzienlijke betrekkingen, dan naar wezenlijke bekwaamheid en verdiensten, heeft ook hij, even als zijn vader, voor die eer bedankt. Nu werd ADOLF van Nassau tot keizer verkozen, en bij dezen, en vooral ook bij zijne opvolgers, HENDRIK van Luxemburg en FREDERIK van Oostenrijk, stond graaf REINALD in blakende gunst. Zij bewezen hem op allerlei wijzen groote vriendschap, en beschonken hem met uitstekende voorrechten. Zoo vergunde keizer ADOLF, dat, zoo hij kwam te overlijden zonder eenen zoon na te laten, zijne dochter hem in zijn graafschap en in 't geen hij verder van het Rijk ter leen hield, mocht opvolgen. Keizer HENDRIK was de zoon van dien HENDRIK, graaf van Luxemburg, die bij Woeringen zoo wakker voor onzen graaf gestreden, en dáar den dood gevonden had. REINALD hielp nu den zoon van zijnen vriend de heerschappij in Italië handhaven, en deze erkende van zijnen kant als werkelijke steden, al die plaatsen in Gelderland, welke reeds door REINALD's vader met stedelijke rechten waren begunstigd. Ook vergunde



hij hem, om op eigen gezag tollen te heffen, en jaarmarkten aan te leggen, en toen keizer FREDERIK hem, in 1317, van den stand van graaf tot dien van vorst verhief, en hem dus tot eenen Duitschen rijksvorst maakte, was zijn aanzien zóo hoog gestegen, dat geen der Geldersche heeren zich meer met hem meten kon. Hij mocht nu munten doen slaan met zijne eigen beeltenis daarop, ambtenaren aanstellen wie en waar hij verkoos, — in 't kort, doen wat hij goed vond, mits hij den keizer maar als leenheer bleef erkennen. In zijnen tijd kregen Goch en Bommel stedelijke rechten; ook maakte hij reeds plan, om eene vaart tusschen Nijmegen en Arnhem te doen graven, maar de verschillen met zijnen zoon verhinderden hem in dat voornemen, en die vaart kwam eerst veel later tot stand. Zijnen schoonvader GUY, graaf van Vlaanderen, aan wien hij zoo veel verplicht was, hielp hij in den oorlog tegen Frankrijk, maar voor 't overige leefde hij nu met zijne naburen in vrede, zich vergenoegende met voordeelige verbintenissen tot bescherming van grondgebied en handel te sluiten.

Maar hoezeer hij ook buiten af geëerd, gezien en benijd mocht zijn — tegen het einde van zijn leven was hij zeer ongelukkig. Gij herinnert u, dat hij te Woeringen zwaar aan het hoofd gewond werd. Die wond was nooit volkomen genezen, want in die dagen was de kunst niet op die hoogte als thans. Van dag tot dag werd de graaf somberder en droefgeestiger; geen steekspel, geene buitenlandsche reis kon hem meer opvroolijken; de hoofdwond verzwakte zijnen geest eindelijk zoodanig, dat hij op zijnen ouden dag volslagen krankzinnig werd. Daar kwam nog bij, dat zijn zoon, jonker REINALD, ook einde-

lijk naar de regeering begon te verlangen, en dikwijls met hem twistte; die oneenigheid verbitterde de laatste levensjaren van den ouden graaf zeer. In zijne vlagen van verstandsverbijstering verbeeldde hij zich soms, dat hij zich met den hemel verzoenen moest wegens veel vergoten bloed, en dan gaf hij bevel, om kloosters te stichten en kerken te bouwen, en beschonk hij de geestelijken veel te rijkelijk, niet zelden ten nadeele zijner kinderen en onderdanen. Jonker REINALD trok dan partij van die omstandigheden, en ruide de edelen en steden tegen zijnen vader op, waarvan velen dan ook zijne partij kozen, terwijl anderen, zoo als Arnhem en Wageningen, den ouden graaf getrouw bleven. Eindelijk sloeg de vlam uit; een burgeroorlog ontbrandde, en bij Driel en Zoelen hadden bloedige gevechten plaats. Gelukkig werd toen WILLEM, graaf van Holland, tot scheidsman gekozen in die heillooze geschillen tusschen vader en zoon. Deze riep eene vergadering van Geldersche edelen en steden te zamen, en raadpleegde met hen, wat, in die droevige omstandigheden, het best zou zijn voor het welzijn des lands. Dit is het oudste voorbeeld, dat de edellieden en de stedelingen zich in Gelderland vereenigd hebben tot het nemen van zulke maatregelen, en dit gebeurde in het jaar 1318. Toen werd besloten, dat de graaf en zijn zoon ieder een gedeelte van het bewind zouden uitoefenen, waarvoor zij elk een vast jaargeld zouden ontvangen. Beiden beloofden ook, zich aan die uitspraak te zullen onderwerpen. Het duurde echter niet lang, of graaf REINALD's krankzinnigheid nam hand over hand toe, zóo zelfs, dat men nu eenparig besloot, hem op het slot Montfoort in verzekerde bewaring te stellen. Hij werd daar overeenkomstig zijnen rang vorstelijk be-



handeld, en stierf zes jaren later, in 1326, nadat hij acht en veertig jaren over Gelderland had geregeerd. Zijn stoffelijk overschot rust in het klooster te 's Gravendaal, aan de zijde zijner beide vrouwen, ERMGARD en MARGARETHA.

Graaf REINALD was een vroom en dapper vorst, zoo als de keurvorsten reeds gezegd hadden, maar, schoon hij bij zijn leven de *Strijdbare* genoemd werd, was hij toch niet gelukkig in den krijg, en zijn einde was allertreurigst. Nochtans was zijn leven rijk in belangrijke voorvallen, en even als zijn vader, had hij Gelderland groot en aanzienlijk gemaakt onder al de landen van dien tijd. Jonker REINALD achter zou het nog veel verder brengen.